

THESES THEOLOGICÆ,
DE
Gratiæ Efficacia.

A. P. D. O. M. secundo die Febr. 1681. in Collegio Regio
Aberdonensi, publico examini subjiçienda, Propugnante
IACOBO GARDEN Presbytero, & designato
S. S. Theologiæ Professore.

— Istam aliquando fateatur gratiam, qua futura
gloria magnitudo non solum promittitur, verum etiam crea-
ditur, & speratur; nec solum revelatur sapientia, verum
etiam amatur; nec suadet solum omne quod bonum est, ve-
rum & persuadet. Aug. lib. de grat; cap. 10.

Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bo-
num — Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit
ut faciamus; præbendo vires efficacissimas voluntati,
Idem de grat. & lib. arb. cap. 16.

Hac gratia qua occulte humanis cordibus divina largitate tribui-
tur, a nullo duro corde respuitur. Aug. de prædest. cap. 8

ABERDONIÆ, Typis IOANNIS FORBESII
URBIS & UNIVERSITATIS Typothetæ.
Anno Domini M. DC. LXXXI.

Venerando Seni

Necnon

Reverendo admodum in Christo Patri,

P A T R I C I O

DEI Misericordia

EPISCOPO ABERDONENSI,

Et *Universitatis* ibidem Cancellario amplissimo.

Mæcenati suo plurimum honorando.

Hoc qualecunque amoris & observantia pignus.

D. D. C. Q.

Ejus obsequio addictissimus,

I. G.

Theses Theologicæ D E *Gratiæ Efficaciæ.*

Creatura secundum sacræ scripturæ usum primario significat, impromeritum Deifavorem & benevolentiam qua suos prosequitur. Deinde per metonymiam causæ pro effectu crebro usurpatur pro donis seu beneficiis ab amore Dei profluentibus: & imprimis pro auxilio quodam spiritali, quod Deus creaturis suis rationalibus præstat ad bene agendum, quodque à naturæ rationalis ejusque facultatum conservatione, necnon a concursu Dei cum creaturis ad agendum simpliciter necessario, distinguitur. Atq; de gratia in hac postrema significatione noster in præsentiarum instituitur sermo.

II. Auxilium gratiæ est creaturæ rationali ad bene agendum, simpliciter, et in omni statu omnino necessarium: adeo ut sine eo neque homo in statu primæ integritatis, olim potuerit, neque beati in cœlis etiamnum possint, Deo placere, & justiciam sectari: cujus rei ratio petenda est, a dignitate & excellentia actus boni. naturæ creatæ vires longe superante, formalis enim & inhærens creaturæ justitiæ, consistit in conjunctione cum æterna ac inc.

Rom. 4. 4.
& 16.

Rom. 11. 5.

1. Cor. 15. 10.
2. Cor. 6. 1.
Heb. 4. 16.

*Sic factus est
homo rectus
ut in ea recti-
tudine man-
ere posset
non sine adju-
torio divino.*
Augusti En-
chirid. cap.
307.

mutabili veritatis & iustitiæ norma, per castum & sincerum amorem. Porro licet amor sui ipsius, aut alterius creaturæ, sive in æquali sive in inferiori dignitatis gradu constitutæ, sit creaturæ rationalis viribus proportionatus; attamen amor Dei eadem excedit: utpote quo creatura rationalis supra seipsam elevatur. ac proinde actus amoris divini, aut alterius virtutis ab eo profectæ præter naturæ conservationem, & concursum quem vocant simultaneum, ad actiones moraliter honestas, civiles, atque etiam peccaminosas, necessarium, exigit adjutorium divinum speciale, & altioris ordinis.

III. Primus homo rectus equidem a Deo conditus est, & gratia suo statui accomodata, & ad legem Dei perfecte implendam sufficienti, munitus; relictus tamen in manu arbitrii sui, sola sua culpa, abrupto amoris retinaculo quo Deo ac hærebat, in peccatū liberrime prolapsus est: quo casu mens occæcata, cor induarum, totiusque naturæ vires ita tractæ & obtritæ sunt, ut ipsa amplius bonum, per se, nec velle, nec operari, nec inchoare, nec perficere, possit. Homo quippe adhuc integer solum Deum amabat propter se, & nihil aliud nisi propter Deum, verum peccando amorem soli Deo debitum, in se & socias creaturas transfudit; jam vero quemadmodum corpus grave, solo suo pondere e sublimi in deorsum cadere potest, at in locum altiore nisi aliunde adjutum succedere non potest; ita voluntas humana per se potuit ex amore Dei in amorem creaturæ præceps ruere, semel tamen prolapsa ad Deum rursus semetipsam erigere non potest; adeo ut primum ac præcipuū motivum omnium factorum dictorum & cogitatorum naturæ corruptæ, sit concupiscentia, sive amor creaturæ propter se; quicquid autem ex hoc principio fuit est malum ob defectum debiti finis.

IV. Damnanda igitur, & ecclesiæ foribus eliminanda est, fæda ac detestabilis illa *Pelagianorum* hæresis, qua docent hominem lapsum propriis viribus, & absque omni gratiæ auxilio, præter externam evangelii doctrinam, perfectam posse mandatis divinis obedientiam præstare; necnon error *Massiliensium*, qui fidem, orationem,

orationem, & salutis desiderium, vel saltem imperfecta quædam horum initia, naturæ viribus adscribunt.

V. Quamvis inter omnes fere, Christi nomen præ se ferentes, de gratiæ necessitate ad omne opus bonum, in statu naturæ lapsæ satis conveniat: non parva tamen lis est de operandi modo, non quo Deus vires supernaturales ad bonum hominum mentibus infundit, quem efficacem & irresistibilem esse apud omnes in confesso est sed quo gratia concurrat ad actus pietatis in nobis producendos, utrum scilicet operetur efficaciter & invincibiliter voluntatem determinando, & in consensum secum rapiendo, ita ut posita gratia semper sequatur actus pro quo datur; an gratia adhibita, in voluntatis arbitrio possum sit, cum ea cooperari, vel non cooperari, adeoque ipsam efficacem vel inefficacem reddere: supra qua controversia veram sententiam in sequentibus proponere & adstiuere conabimur.

VI. Gratia salutaris Iesu Christi, naturæ lapsæ ad omnem veræ pietatis actum necessaria, quantum ad operandi modum, non est pure sufficiens; quæ scilicet voluntatem potentem & ad bonum promptam atque expeditam reddit, at suis ipsius usum aut neglectum illius nutui ac arbitrio permittit: sed ex sua natura efficax quæ naturam humanam corruptam & ad bonum prorsus ineptam, ad bene volendum & agendum, validam ac potentem reddit, ipsum bene velle & agere dando & invictè operando. Hæc voluntatem lapsam, & jacentem erigit, languidam excitat, & ad malum omnino pronam, efficaciter movet & potentissime determinat ad bonum.

VII. Ut fundamenta quibus hæc doctrina innititur, eorumque soliditas melius percipiantur, duo sedulo advertenda sunt primo ubi plura concurrunt, vel tanquam causæ, vel instrumenta, vel adjuvamenta, necessario requisita ad eandem actionem producendam; ibi determinatio ad agendum adeoque discretio agentis a cessante, nascitur ex eo sive principio, sive instrumento, quod reliqua, ut cunque prompta & parata ad suas partes obcundas; tamen ex se indeterminata, efficaciter applicat & implet ad agendum: e.g. ad loquendum requiruntur lingua, dentes, aer, &c. verum discretio lo-

quentis a non loquente, ex nullo horum oritur; sed a libero voluntatis arbitrio, quod cum omnibus istis quando libet voces profert, & iterum quando libet easdem supprime.

VIII. Secundo quando causa libera ad suum effectum producendum alicui instrumento vel adjutorio eget, cujus usus vel non usus ipsius causæ arbitrio permittitur, tum concursus illius adjutorii, & consequenter opus ab eo profectum, causæ cui infer vit insolidum ascribenda sunt; neutiquam vero illi qui instrumentum vel adjutorium suppeditavit. Nam ubi ejusmodi adjutorium semel concessum est potestati causæ liberæ, ejus usus vel concursus non amplius pendet ab eo qui illud concessit, sed a sola causa in in cujus potestatem transit, quæ pro nutu & arbitrio suo potest adjutorium illud operi adhibere vel reprimere & ipsum opus factum dare vel infectum relinquere. Sic licet miles absq; ense dimicare non possit nihilominus sive fortiter prelietur sive cursu piter surgat & fortitudinis gloria & ignavia dedecus in utroque casu respective sibi soli cedit; nec in aliquam alterutius partem venire potest gladiarius, qui ensen fabricavit.

IX. Hisce præmissis, efficax & invicta ratio, qua conversio nem & omne opus bonum in nobis per gratiam operatur Deus; patet primo ex 1 Cor. 4. 7. *quis te discrevit ab alio* ubi satis perspicue & emphatice docet apostolus, omnem discrepantiam inter homines ratione alicujus perfectionis supernaturalis qua unus alio præstat, a gratuita Dei gratia & non ab hominibus provenire: quod si gratia ad fidem & obedientiam concurrat, voluntatem tantum sollicitando, & ad bene volendum ac operandum plene potentem reddendo, non autem determinando, manifestum est rationem cur unus credat & bene operetur potius quam alius aequali gratia instructus, petendum non esse ab adjutorio gratiæ utriusque communi sed a libero voluntatis arbitrio, seipsum simul & gratiam ad fidem & bonum opus producendum applicante: ac proinde per axioma præmissum thesi, 7a. credentem & operantem seipsum a non credente & non operante discernere, & apostolis respondere posse *ego meipsum discerno*, prout ipsi in os blasphemæ

contradicere

contradicere non erubuit *Grevinchovium*.

X. Idem patet secundo ex Philip. 2. 12. 13. *operamini salutem vestram cum timore & tremore: nam Deus est qui vobis efficaciter operatur in vobis* [non potentiam solum benevolendi & operandi sed & ipsum etiam bene) *velle & operari pro beneplacito suo*. Hic loci apostolus postquam in priori commate fidei operumque productionem fidelibus tribuisset, ipsos hortatus ut salutem suam operentur; quod aliter quam credendo & voluntati divinæ obsequendo facere non poterant, in posteriori, utriusque tam fidei quam obedientiæ efficientiam Deo peculiariter vendicat: quæ duo aliter conciliari non possint, nisi dicendo Deum ad fidem & bona opera concurrere, tanquam causam principalem quæ in hoc opere sibi cum hominibus cõmuni, voluntati humanæ tanquam sibi subditæ, suisque motibus obsequenti per gratiam efficacem dominatur.

XI. Tertio ex iis scripturis quæ pronuntiant actus *fidei charitatis penitentia timoris Dei &c.* esse Dei dona, nos nihil habere quod a Deo non accepimus, omne bonum esse a Deo & alia hujusmodi: si enim gratia tantum daret potentiam bene volendi & operandi, & liberum arbitrium daret ipsam bonam voluntatem, & actionem vel si gratia in ipsos etiam pios voluntatis motus & affectus influeret, sed pro nutu & imperio liberi arbitrii; tum actus pietatis non essent tam Dei dona quam propria liberi arbitrii bona: contra perpetuum sacram literarum tenorem. Præterea cum omne bonum in nobis sit a Deo, & ipsa voluntatis determinatio qua se ad bene volendum conandum vel agendum applicat, sit unum ex precipuis bonis quæ homini insunt; manifeste sequitur determinationem voluntatis in omni opere bono esse a Deo, & per consequens Deum per gratiam suam determinare hominum voluntates ad omnes veræ pietatis actus quos eliciunt.

XII. Quarto ex iis scripturis quæ *gloriationem* in nobismet ipsis damnant & *in solo Deo glorandum* esse docent; verum nisi gratia efficaciter & invincibiliter operetur in nobis omne bonum, satis ampla gloriandi materia supererit, illi, qui cum gratiæ auxiliū respiciere potuissent, eidem cooperatus est, aut saltem non repugnavit.

Immo

Ephes. 2. 8.
Philip. 1. 29.
Rom. 5. 5.
Galat. 5. 22.
2. Tim. 2.
& 26.
1er. 43. 30.

1. Cor. 1. 29.
31.
3. 21.
4. 7.
15. 10.

Immo potiores in negotio salutis erunt partes voluntatis, quæ data & ualem determinationem ad bonum, quam gratiæ quæ dat solum potentiam bene agendi.

X I I I. Nec horum argumentorum vim ullatenus labefaciat quod respondere solent gratiæ efficacis adversarii, viz. Deum non solum voluntatem corroborare, & ad bonum disponere, per gratiam prævenientem & excitantem, sed etiam in omnem voluntatis fluxum ac determinationem influere per gratiam concomitantem & cooperantem: unde in ipsorum etiam sententia sequi volunt, Deum esse qui credentem a non credente discernit, & operatur in nobis velle & perficere, actus pietatis esse Dei dona; primum voluntatis nutum quo se flectit ad bonum esse a Deo. Sed hæc nihil iuvant. Nam 1. quantum ad voluntatis determinationem, non capio quomodo in illorum sententia, hæc ullatenus a Deo per gratiam fiat, quia secundum illos, gratia non omnino determinat voluntatem; et si voluntatis determinatio non sit a Deo, neque ab illo erit unius hominis ab alio discretio, quam inter duos equali gratia instructos, primus facit voluntatis flexus quo se movet ad actum fidei una cum gratia eliciendum. 2. Dato sed non concessio, quod in illorum hypothefi, Deus concurrat ad omnem pietatis voluntatis motum, per gratiæ influxum; quia tamen secundum illos, gratia est adiutorium cuius usus vel non usus voluntatis arbitrio permittitur, invictissime sequitur, juxta principia superius stabilita, ipsissimum gratiæ concursum & actum pietatis ejus opæ productum, non Deo sed voluntati attribuendum esse firmum iraque atque inconcussum manet, in sententia quam impugnamus, non Deum sed credentem esse qui seipsum discernit a non credente, non Deum sed voluntatem in nobis operari bene velle & agere, actus virtutum esse liberi arbitrii bona non Dei dona; præcipuum momentum salutis, non a Deo sed a voluntate pendere, contra perspicuam scripturæ mentem quæ in hisce omnibus primas partes Deo semper assignat.

X I V. Quintum pro gratiæ efficacitate argumentum petitur a mutua & reciproca connexionione inter gratiam & conversionem, quam

quam adeo arctam & firmam scriptura prædicat, ut ubicunque præcedit gratia, ibi semper sequatur conversio, & ubi reperitur conversio, ibi præcesserit gratia: *omnis* (inquit Christus) *qui dicit & audivit a patre* (cordi nimirum per gratiam intus loquenti) *venit ad me: & rursus nemo venit ad me nisi pater eum traxerit.*

Ier. 32. 18.
Ioh. 6. 45.

Ioh. 6. 44.
45.

X V. Sexto validum pro gratiæ efficacia argumentum suppeditant ecclesiæ preces; illa quippe gratia est necessaria, ad omnes veræ pietatis actus, quam pro iis exercendis sancti prophetæ & apostoli olim precibus suis a Deo petierunt, & universa ecclesia per omnia retrosæcula in publicis suis orationib^{us} postulavit & etiamnum postulat: lex enim supplicandi legem statuit credendi, ut optime *Celestinus*. Iam vero gratia illa in Sanctorum & ecclesiæ precibus designata, est gratia per se efficax; qua scilicet Deus operatur in nobis bonam voluntatem, seu qua ipsam voluntatis determinationem ad volendum & operandum inspirat: rogant enim sancti in scripturis a Deo ut *dei iis fidem*, ut *faciat in ipsis quod acceptum est in conspectu eius* ut *flectat illorum corda ad statuta sua*, ut *ipsos convertat*, &c. (similia etiam in variis ecclesiæ liturgiis tam antiquis quam modernis passim occurrunt) in quibus perspicuum est ejusmodi gratiam a Deo postulari, non, qua impetrata fieri potest ut actus pietatis pro quibus expetitur non sequantur, sed qua concessa ipsi certo & indeclinabiliter eliciantur.

Celest. Epist
ad Gallos.
cap. 11.

Luc. 17. 5.
Heb. 13. 21.
2 Thes. 1.
3. 11.
Psalm. 119. 36.
Ier. 31. 18.

X V I. Ex hujusmodi orationum publicarum formulis, hodie ubiq; receptis, & olim in ecclesia usitatis, liquet, hanc veritatem de invincibili gratiæ efficacia, ab ipsa prima nascentis ecclesiæ origine, in fidelium cordibus semper viguisse; quamvis in antiquorum scriptis adeo distincte tradita & explicata ordinario non occurrat, donec ex occasione exortæ hæresios *Pelagiana*, *Augustini* primum opera in clariori luce posita, variorum deinde conciliorum definitionibus stabilita, ab universa demum ecclesia pro præcipuo religionis christianæ fulcro agnita & recepta est.

X V I I. Periculose igitur errant, ne quid gravius dicam, *Molinista* inter pontificios, & *Remonstrantes* belgici inter reformatos, omnesque alii quotquot illorum partibus in hac contro-

versia se adiungunt; qui docent gratiam ad fidem & conversio-
nem ita concurrere ut voluntatem non determinet, sed in ejus ar-
bitrio relinquat, cum ipsa cooperari vel non cooperari ei repug-
nare vel non repugnare. Hæc opinio fiduciam in propriis viribus
hominum mentibus ingenerat, bonum gratiæ ac liberi arbitrii us-
um, a seipsis expectare faciendo; atqui superbos, & de suis viri-
bus præsumentes, Deus deserit, & vel sublevissimæ tentationis o-
nere succumbere permittit: cujus rei insigne documentum nobis
præbuit apostolus Petrus, quinimum propriis viribus confusus,
magnifice satis de se pollicitus est, fore ut prius vitam cum sangui-
ne profunderet quam Christum denegaret: & tamen paulo post
debilis ancillæ voce territus, Dominum non solum cus piter nega-
vit, sed & impie ejuravit.

Matth. 26.
35. 70. & 74.

Ioh. 8. 36.
2. Cor. 3. 17

XVIII. Gratia efficax non destruit voluntatem, nec liberta-
tem tollit, pro ut eam calumniari solent ejus adversarii; sed ut-
ramq; perficit & corroborat. 1. Gratia non destruit voluntatem,
quam torpentem & invalidam, ita movet & excitat ut ipsam faciat
actus pios elicere; neque Deus est qui vult, credit, amat, sperat
&c. in fideli, sed ipse fidelis: quia licet tam Deus quam homo pie-
tatis opera conjunctim producant, id tamen faciunt cum hoc dis-
crimine, quod ea operetur Deus; non in seipso sed in homine,
homo vero in seipso. Rursus neque tollit gratia libertatem, quia
præcepti divini æquitatem prius menti patefacit, deinde delecta-
tionem & amorem voluntati inspirat, unde sponte nascitur obe-
dientia: atque homo nihil magis libere facit, quam quod ex præ-
vio rationis dictamine, cum delectatione facit & amore.

XIX. Porro cum concupiscentia, utcumq; debilitata, atque
imminuta, in renatis tamen aliqua ex parte semper vigeat, quam-
diu in hoc mortali corpore degunt; hinc planum fit gratiam in-
piis resistendi principium penitus non tollere, nec omnem actua-
lem resistantiam excludere, licet eam semper vincat, hominem ex-
molente volentem, ex repugnante consentientem, ex oppugnante
amantem faciens.

XX. Iam satis pro nostri instituti ratione, de gratiæ operandi
modo

modo differuimus quod restat dicendum de ejus natura & essentia, duabus assertionibus ex doctrina hætenus stabilita efflorescentibus absolvemus. Primo gratia illa quæ naturam corruptam proxime & complete disponit, ad quodvis pietatis opus, non est gratia habitualis, sed actualis: gratia enim cujus naturam investigamus, est ex sua natura efficax, gratia vero habitualis talis non est; nam licet Deus fidelium mentes habitualibus fidei, charitatis, aliarumque virtutum donis, in prima ipsorum conversione imbuat; quæ ad omnes subsequentes pietatis actus suo modo concurrunt; nullum tamen opus bonum efficaciter & invincibiliter producant. Sed voluntati in ipsorum usu subordinata, ea agente agunt, cessante cessant, ex quo fit ut justî & habituali gratia præditi, ea non obstante in gravia nonnunquam peccata prorumpant.

XXI. Secundo non est lumen aliquod in intellectu, hoc enim ex duobus bene agendi impedimentis, quæ naturam corruptam premunt; ignorantia scilicet & concupiscentia, altera intacta alteram viz ignorantiam tantum tollit: ideoque voluntatem ad bene volendum & operandum, proxime & complete disponere non potest. Nec est gratia quam vocant congruam, quæ non a sua natura, sed a libera voluntatis cooperatione, efficaciam suam derivat. Sed morus quidam vitalis in voluntate productus ipsam ad bene volendum & operandum suaviter simul ac insuperabiliter inclinans.

XXII. Quæ hucusque dicta sunt de efficaci & invincibili gratiæ internæ vi, quam exerit in hominum conversione, nolumus ita intelligi quasi externa salutis media ab hoc opere exclusa velimus: nihil minus. Sunt enim verbum & sacramenta, quasi gratiæ vehicula extra quorû usum hominibus ordinario non indulgetur; & instrumenta quibus utitur gratia in opere suo perficiendo: veritatem quippe exterius in verbo resonantem, ipsa interius menti patefacit, patefactam vero delectare facit & amari.

Rom. 10. 17.

Joh. 17. 20.

2. Thess. 2.

& 14.

Gardons Theses Theologicae de Gratia
Effiracia. Aberd. 1691.